

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ МУНІЦИПАЛЬНОГО УТВОРЕННЯ

Г.А. Мішеніна, к.е.н.

Сумський державний університет, м. Суми, Україна

Сучасний економічний простір України та організаційно-правові умови існування муніципальних систем вимагають від органів місцевого самоврядування відповідальності за розвиток адміністративно-територіальних утворень. Відсутність єдиного загальнодержавного підходу щодо управління соціально-економічними системами муніципальних утворень країни створює умови розрізненого розвитку конкретних територіальних одиниць. Основною причиною такої ситуації є відсутність системи управління, що забезпечує сталий розвиток соціально-економічних муніципальних систем. Необхідність вирішення зазначених питань зростає в періоди зміни циклів у розвитку, оцінки можливих результатів реформ, реконструкції суспільних структур, територіальної організації, що останнім часом і спостерігається.

Під сталістю муніципального утворення слід розуміти існування муніципальної системи перерозподілу ресурсів, з метою забезпечення гідного рівня життєдіяльності місцевого співтовариства та організації стійких соціально-економічних відносин суб'єктів територіального управління та господарювання на даний час, і на перспективу. Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що питання переходу до стійкого розвитку на муніципальному рівні досить не пророблені.

Термін «управління» - широке поняття, що вбирає в себе всі дії і всіх осіб, що приймають рішення; процеси планування, оцінки, реалізації конкретних цільових дій і контролю. У свою чергу, поняття управління в контексті організації соціальних систем одержало назву «соціальне управління», особливістю якого є те, що не залежно від суб'єкта управління об'єктом виступає суспільство або його окрема, але не автономна від цілого частина.

У державному і муніципальному управлінні управлінська діяльність, як відомо, пов'язана із владою, яка може бути досить різною, але перша й відмінна властивість управління полягає в тому,

що це - процес цілеспрямованого впливу керуючої системи на керовану для досягнення її ефективного функціонування й розвитку. Тобто вплив суб'єкта управління на об'єкт управління з метою досягнення поставленим суб'єктом управління цілей. Розглядаючи управління муніципальною системою, необхідно відзначити, що цілепокладання - це рух до цілей, визначених місцевим співтовариством, що одержав своє документальне закріплення шляхом реалізації органами місцевої влади своїх повноважень.

Основна мета територіального або муніципального управління визначається основною метою суспільства в цілому як системи більш високого порядку. Якщо вона передбачає створення умов, що забезпечують досягнення високої якості життя громадян, гідного життя для кожної людини, то в соціальних підсистемах більш низького рівня інших головних цілей бути не може, а можуть бути різні методи, строки, етапи досягнення головної мети суспільства в цілому.

Як відомо, основним завданням сталого розвитку проголошується задоволення потреб і прагнень суспільства на основі соціо-еколого-економічного розвитку. Важливо підкреслити, що сталий розвиток вимагає задоволення найбільш важливих для життя потреб всіх людей і надання всім можливості задовольняти свої прагнення до кращого життя рівною мірою. Сталий розвиток носить динамічний характер, являє собою процес змін, у якому масштаби використання природних ресурсів, напрямок капіталовкладень, орієнтація інноваційно-технічного розвитку та інституціональних змін узгоджується з нинішніми та майбутніми потребами.

Підвищення сталості територіальної системи означає підвищення ступеня активного подолання нею несприятливих, у тому числі випадкових, факторів зовнішнього середовища. Вищою формою стійкої організації системи є така, за якої система здатна до: стійкого розвитку, саморегулювання, самоуправління, максимально використовуючи внутрішні та позикові ресурси.

Муніципальне утворення функціонує на основі закону рівноваги, відповідно до якого, через вплив на систему, що змінює будь-яку із умов рівноваги, у ній виникають процеси, що протидіють цій зміні. Принципи самоврядування й самоорганізації муніципальних утворень забезпечують умови збереження стійкості. Удосконалення управління сталістю соціально-економічної системи вимагає створення: мотивів і

гарантій високопродуктивної праці населення; умов на місцевому рівні для екологічного імперативу; системи гарантій науково-обґрунтованого використання природно-ресурсного потенціалу території.

Розглядаючи муніципальне утворення як соціально-економічну систему, відзначимо, що стійкість системи є її внутрішньою властивістю. При ефективних механізмах управління система автоматично може повертатися до заданого стійкого стану при дії на неї дестабілізуючих факторів. При неефективному - система найчастіше не може повернутися в задані параметри розвитку навіть з примусової корекції.

Умови управління сталим розвитком соціально-економічної системою муніципального утворення можуть виглядати в такий спосіб: 1) стійкість відкритої системи досягається тільки при стабільності структури, зв'язків і внутрішніх елементів системи. Зміна одного з елементів до критичного рівня (зміна функцій і цілей існування) приводить до дисбалансу системи, до її переходу в інший не завжди стійкий стан; 2) зміна системних елементів нижчого рівня веде до дестабілізації системних елементів вищого рівня. А саме порушення балансу виробництва та споживання ресурсів території приводить до виснаження сировинно-ресурсної бази території та погіршення можливих перспектив розвитку; 3) фінансовий добробут суб'єктів господарювання території забезпечує приріст якості життя населення території.

Саме якість життя населення на даний час при сталому розвитку території формує перспективу якості життя населення в майбутньому. Процес поліпшення якості життя населення має три найважливіші складові:

1) Здатність забезпечити основні потреби, без яких неможлива життєдіяльність людини (їжа, житло, здоров'я та безпека).

2) Створення умов, що сприяють піднесенню самоповаги людей у результаті формування соціальної, політичної, економічної та інституціональної систем, орієнтованих на повагу людської гідності.

3) Свобода особистості: право на вибір. Концепція свободи особистості містить у собі такі компоненти, як особиста безпека, панування закону, свобода слова, участь у політичному житті суспільства, рівність можливостей.

Тобто управління сталим розвитком муніципального утворення -

це цілеспрямований процес управління соціально-економічною системою муніципального утворення, що забезпечує стабільність зв'язків, елементів і структури системи в цілому в напрямках росту рівня якості життя населення в гармонії з навколишнім природним середовищем. Головним результатом управління сталим розвитком соціально-економічної системи муніципального утворення має стати повноцінна і здорова людина, поліпшення її життя, створення сприятливих умов для гармонізації міжнаціональних і міжконфесійних відносин в усіх сферах життєдіяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дробенко, Г. О. Стратегічне планування розвитку територіальних громад / Г. О. Дробенко, Р. Л. Брусак, Ю. І. Свірський. - Львів: Сполом, 2001. - 118 с.
2. Коломийчук, В. С. Соціально-економічний розвиток адміністративного району в умовах перехідної економіки / В. С. Коломийчук. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. - 440 с.
3. Кувшинов М. А. Понятіе управления устойчивым развитием социально-экономической системы муниципального образования / М. А. Кувшинов // Молодой ученый. - 2011. - №7. Т.1. - С. 86-91.
4. Мельник А.Ф. Управління розвитком муніципальних утворень: теорія, методологія, практика: монографія / А.Ф. Мельник, Г.Л. Монастирський. - Тернопіль: Економічна думка, 2007. - 476 с.

Екзистенційні та комунікативні питання управління: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Суми, 23-25 січня 2014 р. - Суми: Сумський державний університет, 2014. - Ч.2. - С. 83-86.